

# UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v ocenju poslano knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša  
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.  
Vse leto velja . . . 10— K  
pol leta . . . . . 5— „  
četrt leta . . . . . 2-50 „  
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h  
„ „ „ dvakrat . . . 12 „  
„ „ „ trikrat . . . 10 „  
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.  
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša  
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

## Uradna učiteljska konferenca v Velikovcu in njen „spiritus“.

„Nemški mogotei so si vzgojili učiteljstvo, kakršnega so želeli!“ Take in slične misli bi se morale polastiti vsakega treznega opazovalca, ki bi bil navzoč pri omenjeni konferenci.

Učitelji, ki bi morali s ponosom poudarjati svoje slovensko pokolenje, se brez potrebe in odporne sile vdinjajo nemško-nacionalni stvari, razpravljajo o korakih in sredstvih, ki jih je treba uporabljati v svrhu ponemčevanja slovenske dece. Ob takih prilikah pa zabreduje referentje v trditve, ki ničesar ne pričajo v njih prid, ker so dotične ali iz zraka vzete ali pa takoimenovani nemški „Schlagerji“, ki se pod steklom stvarne kritike hitro kakor milne pene razprše. V tem smislu namreč motri trditve, da se kaki uspehi v nemščini dosežejo le potom sedanega sistema. Razume se, zakaj hvalijo sedanji sistem! Zato, ker omogoča nastavljanje čisto nemških, slovensčine nezmožnih učiteljev in poleg teh tudi veliko uradnikov med nami Slovenci, ne da bi bilo tem prihajajočemu potrebnemu priučiti se jeziku svojih kruhodajalcev. Ne razumemo pa, kako se more učitelj, katerega brat (tudi učitelj) je od pristno nemško-nacionalne strani že dobil hudo breo ter skoraj propadel s prošnjo za lepo mesto napram nemškemu tovarišu, navduševati za nemška prizadevanja!

Pa takih bre dobivajo nemškutarski učitelji večkrat, toda zanje se ne zmenijo dosti, še ponosni so nanje, ker pridejo od „blaženih“ Nemcev!

Če se pa v očigled takim zoperstavljanjem očita nemškutarskemu učitelju njegovo izdajalstvo, se ti pa lahko misli, da smeje ali pa drzno roga, češ: „Kaj tebi to mar! Jaz sem pač nemškega mišljenja in to je za moje sta-

lišče edino pravo, ne pa očitano mi pokolenje!“

Hej, sitnež, sedaj moraš pa molčati, ko si slišal „pametno“ načelo nemškutarjevo! Vedi, da je mišljenje merodajno, delaš li za blagor ali pa v pogubo svojega naroda! Na prvi hip se morda spozna to načelo kot pravo, toda pri premišljevanju se ti izjalovi v veliko laž! Od kod pa izvira mišljenje? Ali ne iz vzgoje? Gotovo da! In vzgoja naših učiteljev nemškutarjev je bila od prvega šolskega dne in do danes nemška. Učiteljstvo jim je onemogočilo se bolj priučiti materinščini, v učiteljskih društvih ter pri drugih sestankih pa so jim ubili vsak čut spoštovanja do slovenskega materinega jezika in do svojega teptanega naroda. Istodobno pa so jim udihavali brezmejno navdušenje, oziroma oboževanje nemškega jezika in nemške kulture, kot nekega „non plus ultra“ duševnega blaga!

Tej vzgoji se imate torej zahvaliti vi nemškutarji za svoje mišljenje, ne pa morebiti, kakor si domišljujete, svojemu lastnemu prepričanju! Vi veste, da je vzgoja sila in verujete tudi v to, zato morate tudi verjeti, če trdimo, da bi vi nemškutarji postali tudi lahko ali Lahoni ali pa Madžaroni, ko bi bili vašo vzgojo vodili laški ali madžarski mogotei! Ali vas ni sram, če se morejo vam take reči očitati?

Nekdanji Turki so tudi znali „vzgajati“ iz slovenske dece — junake janičarje, ki so klali potem svoje lastne brate, in tako slično se „vzgaja“ na Koroskem slov. mladež, da zaničuje lastno materino besedo, svoje rodne brate in mnogokrat celo svoje najbližje sorodnike!

Fej taka vzgoja po vzorcu nemške kulture! Vidite, nemškutarji, nemški mogotei so vas z namenom „vzgojili“ v odpadnike, sedaj se pa vi drznete trditi, da ste po lastnem prepričanju nemškega mišljenja in vi se ne zavedate, da so vam to hvalisano mišljenje le sugerirali!

večji izobrazbi, kam naj gre? Vse za učiteljice v nemčursko pripravnico?

Minolo leto se je opustila še dobro obiskovana višja dekliška šola, baje iz strahu pred preveliko množico slovenske inteligence.

Tudi gimnazijo so v zadnjem času pridno posečala slovenska dekleta, a sedaj jim je zaprt vhod tudi tu.

Vse svoje nade naj stavimo torej na edini slovenski ženski srednješolski zavod — licej, iz katerega vzklijejo naše bodoče moderne žene. Kje pa naj zajemajo zadostno znanost one druge, ki nimajo toliko sredstev in ki se hočejo v kratkem času primerno izobraziti? Trgovski tečajji na liceju, Weinlihov, Gärtnerjev in Krištofov, so prenapolnjeni deklet. Zakaj pa bi se tudi slovenska dekleta ne posvečala višji trgovski izobrazbi?

Če izpregovorimo še o naši obrtnostno-kovni šoli, ki je zasnovana tako primitivno, da se niti primerjati ne da s podobnimi češkimi in nemškimi napravami, tedaj končamo tudi s slovenskimi ženskimi izobraževališči.

In slovenske gospodinje? Kje se naj izobrazujejo te? Ali se moramo Slovenke ponašati le z eno res napredno slovensko gospodinjsko šolo? Poznamo sicer nekaj podobnega v „Mari-

Drugače je, kar se vedno godi, če posamezniki utonejo v drugem narodu ter se s tem tako spojijo, da se čutijo z njim ene krvi in enega mišljenja, a obsoditi se mora sistem, ki se z njim namenoma raznaroduje, obsoditi se mora delo istih ljudi, ki med lastnim narodom delajo v tega pogubo. Sve se ti-le v tej točki zopet drugega „prepričanja“! Oni delajo v svoji domišljivosti le za „blagor“ Slovencev, če vtepajo slovenskim otrokom prekrasne nemške besede in stavke, da se priuče v teku osmih mučnih let nekoliko jeziku blaženega „Herrenvolka“, nato pa, ko so otroci okusili krasoto nemščine, s mejo po potrebi zopet pozabljati, morda celo zaničevati! Zakaj namen naših šol ni splošna in trajna izobrazba, ampak le povrhanje nemške nadkulture in mučenje dece z vsakojakimi nemškimi jezikovnimi vajami.

Zagonetka se nam zdi, da Madžaroni, napram katerim smo mi Slovenci glede jezika na boljšem, niso tako zatelebani v nemško švahščino kakor naši nemškutarji! Obratno oni si tudi znajo tako lepo „vzgajati“ renegate kakor naši Nemci, toda žal, tudi mnogim Nemcem se vsili madžarski jezik in madžarska kultura, da utonejo potem v madžarski luži. Tukaj imamo zopet lep zgled o sili vzgoje!

In kakšno je duševno razpoloženje naših nemško-nacionalnih učiteljev? O Bog, duhu dvajsetega stoletja čisto neprimerno! Oni niso v stanu, z mirnim srcem poslušati kako predavanje o naravnih pravicah narodov, o pametni vzgoji ali o splošno veljavnih etičkih načelih, ne, tega oni ne morejo slišati, ker se ne strinja z njihovim mišljenjem in ker niso več toliko prožnega duha, da bi mogli svojega vsakdanjega naziranja le nekoliko korigirati. Zato jim jako prija taka duševna jed, ki draži in podžiga njih nacionalno strast. Saj so takoj s „Heil“ pritrdili onemu referentu, ki je med drugim rekel: „Der Starke aber sucht solche Hindernisse, um daran seine Kraft zu üben“, besede, ki jih more izustiti le človek, ki se je

iz celovskih in graških nemško-nacionalnih listov nasesal germanske sirovosti. Sram (vas bodi takih načel! Na slabih izkušate svojo moč in se potem drznete imete za močne. Bi se li vi nacionalci upali, take besede govoriti med Madžaroni v prid svojih teptanih bratov Švabov? Molčali bi ko grob, ker imate le tam pogum, koder vam je hrbet popolnoma zaščiten! In je li vaše postopanje proti pravičnim prizadevanjem Slovencev, dobiti narodne pravice, moralno? Nikoli ne! Zgodovina bo enkrat govorila o vas trinogih opravičene besede zaničevanja in obsojevanja.

Pravica in pamet govori v naš prid, a vi se skliejete le na moč, da, sirova moč je vaša in nemoralno načelo: „Macht geht vor Recht“ je vaša zvezda vodnica in dobičkaželjnost je vaš prvi in slednji ideal!

Mi bi ne pisali o tem, ko bi ne bili brez povoda in vzroka napadeni v listu „Freie Stimmen“, koder se roga podli dopisec našemu treznemu zadržanju pri konferenci.

\*\*\*

## Klerikalci proti avstrijskemu ljudskošolskemu zakonu.

Na avstrijskem katoliškem shodu, ki so ga priredili klerikalci na Tirolskem, se je razpravljalo tudi o ljudskošolskem vprašanju. Poudarjalo se je, da ima učiteljstvo po tem zakonu preveč pravice in svobode. Dalje se je poudarjalo, da šola uči po tem zakonu preveč svobodomiselnost in premalo v krščanskem duhu. Temu da je največ kriv ta ljudskošolski zakon, ki je potrjen od cesarja Franca Jožefa I., a proklet od papeža. Stavila se je resolucija, v kateri se izraža: 1. da so udeleženci tega shoda odločno protitemu zakonu in ga ne priznajo; 2. da pozivljejo vse katoliške poslance v državnem zboru, da ta

Produkt izobrazbe pa se kaže potem v javnosti, predvsem v slovstvu. Vobče se čuje, da je estetično čuvstvo pri ženi bolj razvito, nego pri moškem. Čut za lepoto pa zbuja nekateri pojavi bolj, nekateri manj. Umevno je torej, da so žene interesirali najbolj oni predmeti, kjer prihaja predvsem v poštev estetični moment. Zato pa se je pečala žena, torej tudi Slovenka, ponajveč z ono stroko, kjer more ponajbolj delovati estetični smisel, to je s slovstvom. Ellen Keyeva pravi, da je žena človek čuvstva, mož človek razuma. Leposlovje pa temelji gotovo bolj na čuvstvu, fantaziji, nego na golem razumu, čeprav je spojeno drugo z drugim. Čisto naravno je, da znanstveni delokrog žene obsega v prvi vrsti slovstvo, potem pa druge tej sorodne abstraktne stroke: glasbo, igrilstvo, slikarstvo. Nima pa toliko smisla za one vede, kjer mora delovati na prvem mestu razum. Ker je ustvarjajoča moč žene ne samo relativno, ampak tudi absolutno manjša od moške, sledi tudi to, da se je začela žena šele v zadnjem času zanimati za realistične vede in da je skoro vsa skulptura — zlasti pri nas — le produkt moške sile in ne ženske.

(Dalje.)

## LISTEK.

### Slovenska žena.

Referirala gđ. abit. RUSOVA na shodu narodnoračunalnih abiturientov v Trstu 26. in 27. avg. 1910.

Naslov današnjega ženskega referata se glasi „Slovenska žena“. Besede same že pravijo, da mi je tu govoriti specialno o slovenski ženi.

Predvsem pa mislim razmotrivati o njeni vzgoji, o izobrazbi, literaturi, o njenem pomenu za slovenski narod ter o kulturnem in socialnem delovanju slovenske žene. Ne bom pa se poglabljala v strogo informativni del.

Kakšna vzgojevališča ima slovenska ženska mladina? V središču slovenskega ozemlja imamo danes le eno slovensko osemrazrednico, t. j. pri sv. Jakobu, prenapolnjeno deklic. Vse druge pa so v oskrbi nemškutarskih redovnic. Tu so se do zadnjega časa večinoma vzgajala slovenska dekleta, ki so ob vsaki priliki to dejstvo potrdila z nemščino. In potem naj se čudimo njihovi mladenosti? Nikakor! Saj ni nikogar tu, ki bi jih vzpodbujal!

Če je zahrepenelo slovensko dekle po



zakon preuredbe na „katoliški“ podlagi. — Torej oni, ki nam očitajo, da smo proti šolskemu zakonu, se sami izrekajo proti zakonu. To so državi nevarni ljudje, so veleizdajci, ker nočejo priznavati od cesarja potrjenih zakonov. Mi se sicer nimamo hvaliti s tem zakonom, ker se nam v kljub temu ne godi pod tem zakonom bolje — nego v konkordatski dobi. Da se pa klerikaleci v resnici nočejo ravnati po tem, od cesarja potrjenem zakonu, nam kaže kranjski deželni šolski svet, kjer tega zakona sploh ne marajo upoštevati. Tukaj naj bi „Slovenec“, ki je strokovnjak za raziskavo „veleizdaj“, malo podrezal. Mi smo se izrekli za ta zakon, katerega § 1. predpisuje versko-nravno vzgojo. Slovenec je zastopal na tem shodu Žitnik, ki je šel po ono podporo, ki jo je Pijeva družba odvzela „Slovencu“ in „Domoljubu“. Kakor se poroča, je Žitnik slabo opravil svojo misijo, in naši klerikaleci so izgubili 50.000 kron, katere jim je dajala Pijeva družba, da so brezplačno delili med ljudstvo „katoliško“ — hujskarsko časopisje. — Za temi ljudmi drve tudi naši Slomškarji, ki so na šolski zakon prisegli, a rujejo tako proti njem — krivoprišežniki!

## Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

**Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,** registrirana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca avgusta **K 229.00910**

**Naznanilo.** Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

**Uradne ure:** Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

## Slovenski program.

Po „Straži“ — „Slovenec“, za njim „Gorica“, potem „Domoljub“ in „Novi čas“, nato „Naša moč“, vse vprek se bo spravilo sedaj klerikalno časopisje na napredno slovensko učiteljstvo in ga obmetavalo za narodnim izdajstvom, ker se je štajersko napredno slovensko učiteljstvo izreklo, da sedaj še ni za delitev deželnega šol. sveta, ker bi bilo potem šolstvo in učiteljstvo izročeno splošni klerikalni demoralizaciji in bi nazadovalo in trpelo.

Klerikalni listi pišejo na to sledeče: „Tako torej! Slov. učitelji nočejo torej delitve štajerskega dež. šol. sveta, raje so še pod tujim jarmom. Vemo, česa se bojijo, ker jim je več do strankarstva, nego do narodnosti. Liberalcem pa čestitamo na stebru njih stranke, na takem učiteljstvu. Nezaslišano je, kako liberalno slovensko učiteljstvo lahko miselno izdaja slovenski program.“

Govorimo o narodnem izdajstvu dalje! Dogodki na Kranjskem se res tako hitro vrše, da bi jim človek kmalu slediti ne mogel. Seveda je hitrost in zaporednost udarcev, ki jih prizadeva klerikalizem v zvezi z nemško vlado in pod plaščem Nemcev vsi napredni slovenski javnosti, natanko preračunana, in mi moramo le konstatirati, da izkušajo klerikaleci v izmeni z vlado s hitrim postopanjem razbliniti temeljit pregled čez lopovstva, ki se jih pri nas počenja. Pa oglejmo si njih in vlade narodno delo.

Komaj je prišla ostra obsodba zaradi septembrskih dogodkov, že je prišla še ostrejša po rekuru, da se kazni poostri. Da se pa pozornost nekoliko odvrne od tega, so pričeli klerikalci snovati konkurenčna društva „Sokolu“ in da se razburjenje zviša, se je pričelo gnusno napadati Ciril-Metodovo družbo. — Kmalu na to se je ustanovila „Straža“. Sedaj je bilo delo klerikalcev že na višku in blatiti se je pričel spomin žrtv. In vlada je zopet stopila v akcijo. Pričelo se je gnusno delo v dež. šol. svetu. Postavolomstvo za postavolomstvom. Nemoralnosti ni hotelo biti konec, gnev do postopanja klerikalcev in vlade je rasel in vlada je morala napraviti premirje. Stopili so zopet v akcijo klerikalci in uganjali na zakonodajnem mestu pravcato gonjo nemoralnosti. Rekord nasilnega postopanja so dosegli pri preosnovi dež. šol. zakona in s spakedrano ljubljanskega občinskega volilnega reda. In zopet je prevzela vlogo vlada pod svoje okrilje, ker najnemoralnejši čini, kar jih je še videl svet, so se zgodili v tem času s pomočjo dež. šol. sveta pod predsedstvom dež. vlade nad naprednim učiteljstvom; zakaj

na eni strani se je pustilo pravcato hunsko dejanje in nepostavno postopanje šol. voditeljev in c. kr. nadzornikov — Slomškarjev; na drugi strani se je pa lomilo zakone, da se je krivično preganjalo napredne učitelje — po inicijativi klerikalne večine v deželnem šolskem svetu. Vsi napredni listi so se pričeli oglašati in vodstvo so morali zopet prevzeti klerikalci, to pot uredniki „Slovenca“, ki so pričeli denuncianstvo, so pričeli uprizarjati velesrbsko propagando in veleizdajniški cirkus, da se je kadilo. — In zopet je pomagala vlada. Kakor strela je hotela zagnati bombo med slovensko napredno javnost; prišla je nepotrđitev Hribarja, prišel razpust N. D. O., prišel razpust občinskega sveta, prišel je nemškutarski vladni zastopnik po sporazumu klerikalcev in vlade na magistrat stolnega mesta Slovenije — Ljubljane. Toda ti dogodki so našli odmev v širših krogih avstrijske kompetentne javnosti. Poskrili so se klerikalci, da bi zakrili intrigantsko vlogo narodnega izdajstva, odklanjajo odgovornost — njih vodilni časopis se je polimonadil in vsi čakajo rešitve iz neprijetnega položaja v parlamentu...

Toda, kdor meni, da so naši klerikalci res vtihnili in jenjali z narodnim razdiranjem — se moti! Skrili se bodo zopet pod plašč patronatstva dež. vlade in pričeli tretjič potenčno gonjo zoper napredno učiteljstvo. Blagajne, Stupica, Kosec, Šetina itd. — vse se pripravljajo. Uvod so napravili s prof. Jugom, sedaj bodo pa v dež. šol. svetu nadaljevali.

In zopet bodo pričeli klerikalni listi denuncirati na dež. šol. svet, zopet bo izdajal dr. Lampe neresnične ovadbe s pomočjo imunitete, zopet bodo šol. vodje Slomškarji denuncirali z „anarhisti“, zopet bodo uradno gonjo političkega značaja uganjali c. kr. nadzorniki, zopet se bo prestavljalo brez razlogov „iz službenih ozirov“, zopet se bo ločilo zakon učitelja in se ga prikrajšalo na zaslužkih, zopet se bo sodilo v dež. šol. svetu na podlagi ukradenih pisem — zopet se bo pričela pospeševati v dež. šol. svetu demoralizacija šolstva in učiteljstva; vse to po razdiralnem slovensko-narodnem programu S. L. S.

In ti ljudje, polni peg narodnega izdajstva, se upajo pri takem položaju in pri takih dejstvih učiteljstvu izročiti narodno izdajstvo, če noče učiteljstvo izročiti šolstva in sebe poginju — klerikalni demoralizaciji in demagogiji. Glejte, člani S. L. S., kaj počenjate s šolo in učiteljstvom na Goriškem, kaj počenjate na Kranjskem, kako ste prodali Koroško, kako vlogo ste igrali pri Dreflakovem vprašanju na Štajerskem. — Pač vsekakršno prej kakor narodno!

Kulturne izdajice so tudi narodne izdajice, ker kultura je temelj narodu, a nekultura demoralizacije šolstva in učiteljstva!

## Udeležba šolske mladine pri priredbah telovadnih društev.\*

V seji c. kr. dež. šolskega sveta kranjskega je bila v razgovoru udeležba šolske mladine pri priredbah telovadnih društev. Dr. Lampe je interpeliral deželnega predsednika barona Schwarzja o izvršitvi sklepa c. kr. deželnega šolskega sveta, ki prepoveduje šolski mladini vobče nastope pri prireditvah telovadnih društev. Uspeh te prepovedi je bil jako različen. Zveza telovadnih odsekov (Orli) je takoj sklenila, da se bo ravnala po ukazu najvišje šolske oblasti v deželi in pri svojih prireditvah ne dopušča šolske mladine. Pri Sokolih je bil pa uspeh ravno nasproten. Pod pretvezo, da so se pritožili na naučno ministrstvo, zdaj demonstrativno nastopajo s takozvanim naraščanjem, to je s šoloobvezno mladino, majhnimi dečki in deklicami. Taki nastopi se vrše neprestano in pri njih sodelujejo tudi učitelji, ki s tem očitno demonstrirajo proti odloku c. kr. deželnega šolskega sveta. Taki nastopi liberalnih društev pa imajo tudi sicer za mladino jako kvarne posledice. Mladina se pripravljajo na veselice, pri katerih je glavna stvar ples in pijančevanje. Dr. Lampe navaja več slučajev iz zadnje dobe, iz katerih je jasno, da podrejene oblasti, zlasti šolska vodstva, naravnost zaničujejo odlok c. kr. deželnega šolskega sveta. Izgovarjajo se nekateri, češ, da jim odlok ni bil intimiran, dasi je deželni šolski

\* Tako poroča „Slovenec“.

svet že junija meseca storil svoj sklep, ki ne vsebuje nič novega, ampak prepoveduje le nekaj, kar je že po šolskem zakonu zabranjeno. Deželni predsednik odgovori, da bo dal natančno preiskati, kako so podrejene oblasti izvršile ukaz c. kr. dež. šol. sveta in da se bo proti učiteljem, ki ta ukaz prezirajo, najstrožje postopalo. Obstoječa društva po svojih pravih niso opravičena, sprejemati k telovadbi šoloobvezno mladino. — K temu pripomnimo, da se je pritožilo na učno ministrstvo samo žensko telovadno društvo v Ljubljani. Seveda taka pritožba ne bo imela nobenega uspeha. Starši, ki pošiljajo svoje otroke v sokolske telovadnice, da s tem podpirajo takozvano s v o b o d o m i s e l n o o r g a n i z a c i j o, pa svojim otrokom največ škodujejo. Kdo bo pa kaznovan? Kaznovan bo ubogi otrok za brezvestnost svojih staršev! Učitelji pa, ki celo v kroju nastopajo s šolskim naraščanjem in vodijo mladino k pijanim veselicam, da bi na ta način pomnožili vrste liberalne stranke, ne zaslužijo nobenega pardona. Naravnost skandal je bil, kar se je godilo te počitnice. Tu se mora napraviti red!

Kar so pa lansko leto uganjali „Trseglavi“, to niso bile svinjarije?

\* \* \*

Tako bi se vam godilo, štajerski tovariši! V teh sklepih se vidi, kdo iz strankarstva daje ukaze. Tudi pri vas bi se dobili dr. Lampeti, ki bi interpelirali in denuncirali. Dasi je vaš dež. šol. svet nemški, je pa vsaj pri običnih človeških in pedagoških vprašanjih — pravičen.

## Srednješolski vestnik.

**\*\* C. kr. državna realka v Idriji.** C. kr. državna realka v Idriji šteje letos 261 učencev in sicer I. razred 49, II. 41, III. 45, IV. 28, V. 32, VI. 23, VII. 25. V pripravljalnem oddelku je 18 učencev. Na zavodu hospitira 9 gojenk.

**\*\* I. državna gimnazija v Ljubljani.** Število učencev na I. drž. gimnaziji v Ljubljani znaša letos 698, med temi je 12 gojenk. Zavod šteje 18 razredov, od katerih je 10 paralelek.

**\*\* Paralelke na državni gimnaziji v Gorici,** in sicer slovenske in laške, je končno dovolila vlada. Učenci so že vpisani v paralelke. Bati se je bilo, da bodo nagajali Lahii, ali zadnji čas so se z godrnjanjem vдали, tako da bodo na državni gimnaziji v Gorici dobro obiskane slovenske in laške paralelke, S tem odpadejo vsi projekti z zasebnimi gimnazijami.

**\*\* Odlitovanje.** Šolski svetnik G. Hendrych, ravnatelj višje realke v Trstu, je dobil povodom svojega umirovljenja red železne krone tretje vrste.

**\*\* Bolgarska maturitetna izpričevala veljavna v Nemčiji.** Dr. Nikolov je spisal knjigo v nemškem jeziku: „Das bulgarische Bildungswesen“. Z ozirom na podatke v tej knjigi namerava naučna uprava v Nemčiji priznati veljavnost zrelostnih izpričeval, dobljenih na bolgarskih srednjih šolah, v Nemčiji. Tako poroča sofijska „Večerna Pošta“.

## Književnost in umetnost.

**Dramatično društvo v Mariboru** uprizori v letošnji sezoni dve Ganglovi drami: „Sin“, drama v 4 dejanjih, „Sad greha“, drama v 4 dejanjih.

**Ročni zbornik** je dotiskan in se prične razpošiljati. Zaradi tesnega prostora v tiskarni je bilo malo zamude. Od sedaj bo boljše!

**Žirovnikeve narodne pesmi, I. del,** so dotiskane. Naročajte jih, da bo konvikt prej zidan!

**Učne slike iz zgodovine** za višje stopnje se dobe v „Učiteljski tiskarni“, ki jih je tudi založila. Priredil jih je po učnem načrtu tov. F. Marolt.

**Gangl, Rapč, Slapšak,** mladinski spisi, ki jih je založilo društvo „Učiteljski konvikt“, so tudi še v obilnem številu v zalogi.

**Pevska društva, dijaki, pevci, knjižgotrničarje, pozor!** Konsorcij „Slovenskega Branika“ je izdal in založil 4. zvezek Žirovnikovih narodnih pesmi. Zbirke ni treba hvaliti, saj je dovolj priporočilo že ime Žirovnik. Pripominjamo le, da je tisk prav ličen, oblika knjižice je ista kakor prvih treh zvezkov, vezana v platno — ter stane 1 K, po pošti 5 h več. Sezite po nji, dokler je kaj zaloge. — Naroča se pri upravnistvu „Slov. Branika“ v Ljubljani, Tržaška cesta 33.

**Predavanja izobraževalnega odseka** za vadičeljski tečaj (Sokolska vzgoja. Nauk o nagovoru). Prevel dr. V. M. Založil ljubljanski Sokol. Namen te knjižice, obsegajoče 79 strani, je, da se tembolj izobrazijo in utrdijo v sokolski misli člani Sokolstva. Knjižica je res velike praktične vrednosti in ima mnogo pomena za razvoj naših sokolskih

organizacij. Le če se vsak član organizacije jasno zaveda vzvišene naloge, ki jo goji Sokolstvo, je mogoče hiter in temeljit napredek in je mogoče, da se utrdi ta organizacija v našem narodu v tisti meri kakor zaradi svojih vzvišenih idej zasluži. Z vadičeljskimi tečaji, ki jih so prirejela sokolska društva, se je pomnožila tudi tozadevna literatura in uspehi gotovo ne izostanejo, če se bo delo nadaljevalo z isto intenzivnostjo kakor se je pričelo prav v zadnjem letu. Poleg drugega se govori v knjižici tudi o razmerju sokolske misli do telesne, npravstvene, narodne in demokratske vzgoje; o vadičelju kot vzgojitelju in o stališču do časovnih vprašanj: političkega prepričanja; stanovskega in razrednega vprašanja; socialnega vprašanja in razmerja do drugih telovadnih društev. Na koncu je pridejano tudi praktično navodilo za javen govor in nagovor ob raznih prilikah. Cena knjižice je 80 h v korist stavbenemu skladu ljubljanskega Sokola. Učiteljem, ki se bavijo in delujejo v teh organizacijah, prav toplo priporočamo knjižico, ker jim lahko mnogo koristi! Kdor Slovenec — ta Sokol, ker le v zdravem telesu biva zdrava duša!

## Politiški pregled.

**\* Delegacije. Nove bojne ladje.** Dveletna vojaška služba. Skupna ministrstva sestavljajo sedaj proračun za l. 1910., ki se predloži delegacijam, katere se sestanejo krog srede oktobra. V tem proračunu bodo tudi postavke za nove bojne ladje. Kakor se v ogrskih političkih krogih zatrjuje, vojni minister poda izjavo, iz katere se lahko povzame, da se dveletna vojaška služba za sedaj opusti zaradi prevelikih stroškov.

**\* Vprašanje odprave smrtnih kazni v Nemčiji.** Te dni se je vršil v Gdanskem kongres nemških pravnikov. Na dnevnem redu je bilo tudi vprašanje odprave smrtnih kazni. V odseku so po dovršeni debati zmagali pristajači za odpravo smrtnih kazni s 50 proti 24 glasovi. V plenumu je pa bilo proti odpravi 45, za odpravo pa samo 23 glasovi.

**\* Odstavljen škof.** Iz Rima poročajo, da je papež zaradi modernizma odstavil nadškofa v Perugiji, Gentilija.

## Jubilejski dar.

**Učiteljstvo sebi!** — Tov. Keceelj Alojzij, učit. v Ljubljani, 2 K; tov. Fran Lužnar, nadučitelj na Primorskem, 17 K 36 h; za risarske predloge, podarjene od tov. Al. Novaka, na dan konference v Trzinu; tov. Gregor Leonardis, nadučitelj v Krvavem potoku, 10 K v počestčenje spomina na pokojno svakinjo Angelo Slavec v Podgradu; g. Josip Novljan, pek in posestnik v Medvodah, 1 K; tov. Fran Potokar, nadučitelj v Banjaloki, 4 K; tov. A. Grmek, nadučitelj v Krašnji, iztržil med vojnjo v Rudolfovo k skupščini Zaveze za Učit. Tovarisa 8 K 20 h; tov. Mijo Žagar, nadučitelj v Klancu 2 K in tov. Kat. Podgornik, učiteljica v Klancu (Istra), 3 K; tov. Matija Hiti, nadučitelj v Dobu, 2 K; tov. Marija Pieško, učiteljica v Borjani pri Kobaridu, 2 K; tov. Julij Slapšak in tov. Angela Troštova iz Vodice, 4 K; tovariš Anton Pavčič, nadučitelj v Kostanjevici, 2 K; tov. Angela Troštova, učiteljica in tov. Julij Slapšak, nadučitelj v Vodichah, 4 K; šolsko vodstvo v Koloratu, 2 K; učitelji risarskega tečaja za obrtne nadaljevalne šole l. 1910 zložili pokroviteljine 200 K; tov. Ignacij Supan, učitelj v Brežicah, 10 K; tov. Ivan in Franica Bezeljak iz Št. Vida nad Cerknico, 4 K; naša Jakobinca iz Ljubljane, 2 K; skupaj 279 K. Zadnjič izkazanih 73856 K; doslej darovanih 1017 K Bog plati!

## Kranjske vesti.

—r— **Učiteljske osobe na javnih ljudskih in privatnih šolah na Kranjskem.** Na vseh javnih ljudskih šolah na Kranjskem je poučevalo letos 1020 učiteljev in učiteljic, ki se po šolskih okrajih razdele sledeče: Postojna 100, Kočevje 103, Krško 99, Kranj 85, Ljubljana 70, Ljubljanska okolica 135, Litija 66, Logatec 90, Radovljica 66, Novo mesto 87, Kamnik 71 in Črnomelj 48. Na dopustu je bilo 24 učiteljev in 34 učiteljic. Na privatnih ljudskih šolah je poučevalo 154 učiteljev, oziroma učiteljic.

—r— **Iz šolske službe.** Viktor Jaklič, učitelj na vadnici v Ljubljani, Marija Stupca, učiteljica na vadnici, in Josip Gorečan, telovadni učitelj na učiteljskem v Ljubljani, so pomaknjeni v IX. čin razred.

—r— **Usposobljenostne preizkušnje** za obče ljudske in za meščanske šole v jesenskem terminu se prične pri c. k. izpraševalni komisiji v petek, dne 4. novembra, ob 8. uri na učiteljskem v Ljubljani. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji je po predpisanem službenem potu pravočasno vložiti tako, da bodo 27. oktobra v rokah izpraševalne komisije.